

Pitääkö kruunu huolta pojistaan — puolustusvoimien hammashuolto uhattuna

Puolustusvoimien lääkintähuoltoa ollaan remontoimassa erityisen kehittämishankkeen ja ulkopuolisten konsulttien avulla. Tavoitteena on löytää keinot toiminnan tehostamiseen ja voimavarojen keskittämiseen ydintoimintoihin.

Hankkeen loppuraportissa esitetään, että kutsuntoja edeltävä terveystarkastus siirretään tapahtuvaksi muutamaa kuukautta ennen varusmiespalvelukseen astumista, jolloin terveyskeskuksessa tehtäisiin lääkärintarkastus ja määritettäisiin palvelukelpoisuusluokka. Hoidon tarpeessa olevat ehdittäisiin hoitaa ennen varusmiespalvelun alkua.

Konsultit suunnittelivat aluksi, että tämä koskisi myös hammaslääkärintarkastuksia, jolloin nykyisin puolustusvoimien omien hammaslääkärien tekemät palvelukseen astumistarkastukset siirrettäisiin terveyskeskuksiin. Se olisi ollut hankalaa jo aiemmin, mutta uuden kansanterveyslain myötä kutakuinkin mahdollonta. Väin osalla terveyskeskuksia olisi siihen mahdollisuus, sillä paine palvelujen järjestämiseen kohdistuu laitospotilaisiin, vanhuksiin ja vanhempiin aikuisryhmiin sekä maksuttomaan hoitoon oikeutetuille. Varusmiesten etusijaistaminen edellyttäisi kansanterveyslain muutosta. Tämä selvisi konsulteille asiaan perehtymisen jälkeen, ja pussista kaivettiin vielä nokkelampi esitys: luovutaan varusmiesten suun ja hampaiston tutkimuksesta kokonaan. Näin voitaisiin vähentää hammaslääkärikapasiteettia kymmenellä henkilötyövuodella. Se merkisi puolustusvoimien hammashoidon leikkaamista puoleen nykyisestä.

Puolustusvoimien terveydenhuolto perustuu siitä annettuun lakiin ja asetukseen. Lain perusteella puolustusvoimat on velvollinen järjestämään vastuullaan olevien henkilöiden terveydenhuollon. Lisäksi sairaanhoitopalveluja on annettava, kun sairaus on ilmennyt, todettu tai pahentunut palveluksen aikana tai kyseessä on palvelukseen astuessa todettu hoitoa vaativa sairaus. Suun terveydenhoito kuuluu, tietenkin, lain piiriin.

Raportti tekopyhästi esittää, että terveyskeskuslääkäri ”suosittelisi” hammassairauksien hoidattamista ennen palvelukseen astumista. Suosituksen toteutuminen olisi täysin sattumanvaraista, ja lisäksi raportti jättää mainitsematta, että hammashoito terveyskeskuksessa on maksullista 18 vuotta täyttäneille. Ristiriitaista on myös se, että voitaisiin luopua hampaiden ja suun tutkimuksista, vaikka ydintoiminnaksi katsotaan nimenomaan palveluskelpoisuuden ar-

viointi.

Edellä mainittu laki velvoittaa varusmiesten tutkimukseen ennen palvelukseen astumista — myös hampaiden ja suun osalta, koska ilman tutkimusta ei terveydentilasta voi todeta mitään. Hoitoon hakeutumista ei voi eikä kannata jättää pelkästään potilaan omatoimisuuden varaan. Raportti kuitenkin käytännössä rajaisi hammashoidon vain ensiapuhoidoksi. Yleisimmät hammas- ja suusairaudet ovat infektiosairauksia, mutta siitä huolimatta ne ovat usein pitkällekin edettyään oireettomia. Hoitamattomina ne ovat riski yleisterveydelle. Vaikka nuorten suun terveys on parantunut, hammas- ja suuvai- vat ovat edelleen yleisiä, ja suurin osa varusmiehistä käyttääkin tällä hetkellä hammaslääkäripalveluja. Tarve on siis todellista, sillä hammaslääkäriin ei mennä vain hivin vuoksi. Tähänkin asti on hoidettu vain oikeita, hoitoa vaativia hammas- ja suusairauksia.

Puolustusvoimien terveydenhuollolla on ollut ja on myös tulevaisuudessa tärkeä merkitys puolustusvoimien päätehtävää tukevana toimintana, minkä vuoksi terveydenhuollon saatavuuteen ja riittävään resursointiin on kiinnitettävä huomiota jatkossakin. Hammashuolto on tärkeä osa puolustusvoimien terveydenhuoltoa. Nykyinen järjestelmä turvaa parhaiten nopean hoitoon pääsyn sekä palveluskelpoisuuden jatkuvan ylläpidon. Hammashuoltotoimintojen ylläpito varuskunnissa ja hammaslääkäreille annettava erityisolosuhteet huomioiva koulutus takaavat hammashuoltopalvelujen saannin ja erityisosaamisen, mitkä seikat etenkin sodanaikana ovat erittäin tärkeitä toimintavalmiuden ylläpitämiseksi.

Hammaslääkäriliitto pitää tärkeänä, että hampaiden ja suun terveyden- ja sairaanhoito kuuluu osana puolustusvoimien terveydenhuoltojärjestelmään, kuten puolustusvoimien terveydenhuollosta annettu laki edellyttää. Puolustusvoimien omana toimintana järjestetty hammashuolto takaa parhaiten tehokkaan ja laadukkaan perus- ja erikoishoidon koko maassa. Tavoitteena tulee olla hoidon saanti rauhan aikana ja erityisosaamisen varmistaminen poikkeuksellisissa olosuhteissa.

MATTI PÖYRY